

**ASOCIJACIJA PROSTORNIH PLANERA SRBIJE
UNIVERZITET U BEOGRADU - GEOGRAFSKI FAKULTET**

uz podršku

Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja
Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture
Grada Vršca

organizuju
jedanaesti naučno-stručni
skup sa međunarodnim učešćem

**PLANSKA I NORMATIVNA
ZAŠTITA PROSTORA
I ŽIVOTNE SREDINE**

Urednici:
Dr Dejan Filipović
Dr Velimir Šećerov
Dr Dejan S. Đorđević

Beograd, oktobar 2021.

**ASOCIJACIJA PROSTORNIH PLANERA SRBIJE
UNIVERZITET U BEOGRADU - GEOGRAFSKI FAKULTET**

Izdavač:

Asocijacija prostornih planera Srbije
Univerzitet u Beogradu - Geografski fakultet

Za izdavača:

Dr Dejan S. Đorđević
Dr Velimir Šećerov

Urednici:

Dr Dejan Filipović
Dr Velimir Šećerov
Dr Dejan S. Đorđević

Priprema i dizajn korica:

Mr Aleksandra Gojšina-Vukelić
Milan Radović

Grafička priprema i štampa:

"Birograf" - Beograd

Tiraž:

300 primeraka

Beograd, oktobar 2021.

Publikovanje zbornika radova finansijski pomoglo:

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije

Napomena: Referati su štampani u obliku autorskih originala. Stavovi izneti u objavljenim radovima ne izražavaju stavove Urednika Zbornika i Organizatora skupa. Autori preuzimaju pravnu i moralnu odgovornost za ideje iznete u svojim radovima. Izdavač neće snositi nikakvu odgovornost u slučaju ispostavljanja bilo kakvih zahteva za naknadu štete.

PROGRAMSKI ODBORI SKUPA

KOORDINATORI:

Prof. dr Dejan Filipović, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Velimir Šećerov, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Dr Dejan S. Đorđević, predsednik APPS

NAUČNI ODBOR:

Prof. dr Dejan Filipović, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet, predsednik NO
Prof. dr Aleksandar Jovović, Univerzitet u Beogradu, Mašinski fakultet
Prof. dr Miroљjub Milinčić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Uroš Radosavljević, Univerzitet u Beogradu – Arhitektonski fakultet
Prof. dr Bogdan Lukić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Dr Zoran Radosavljević, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture
Doc. dr Ivan Novković, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Vesna Miletić-Stepanović, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Doc. dr Ivan Samardžić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Matej Jaššo, Slovački tehnički univerzitet u Bratislavi
Prof. dr Mojca Foški, Fakultet za građevinu i geodeziju, Univerzitet u Ljubljani
Prof. dr Neda Živak, Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Banjoj Luci
Doc. dr Denis Ambruš, Građevinski fakultet, Sveučilište u Rijeci

ORGANIZACIONI ODBOR:

Branko Protić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet – predsednik OO
Miroslav Marić, Institut za puteve, Beograd
Marina Stanić, Zavod za zaštitu prirode Srbije
Jelena Tolić, Zavod za zaštitu prirode Srbije
Vladimir Popović, Geografski institut "Jovan Cvijić" SANU
Dušan Ristić, Univerzitet u Prištini, Prirodno-matematički fakultet, Kosovska Mitrovica

PLENUMSKI RADOVI	11
SAVREMENI PRISTUP PLANIRANJA TURISTIČKE REGIJE.....	11
Stevan M. Stanković	
ANALIZA ODRŽIVOSTI PLANSKIH REŠENJA I KONFLIKTI U PROSTORU: ODABRANI PRIMERI.....	21
Biserka Mitrović, Mirjana Barać, Jelena Marić, Nevena Matić, Bogdan Petrović, Iva Stojanov, Marija Pilčević, Milica Jovičić, Milan Ristić, Marija Cvetković	
KORELACIJA ŽIVOTNE SREDINE I PUTNE MREŽE – AKTIVNOSTI I ISKUSTVA U JP „PUTEVI SRBIJE“	31
Mimoza Jeličić, Mladen Marković, Đorđe Mitrović	
INTEGRALNA ANALIZA TERITORIJALNOG RAZVOJA: PRILOG REŠAVANJU URBANOG KONFLIKTA KROZ USPOSTAVLJANJE DRUŠTVENOG DIJALOGA – STUDIJA SLUČAJA MAKIŠ.....	39
Milica Ristović, Velimir Šećerov, Marija Maruna, Danijela Milovanović Rodić, Ljubica Slavković	
DOMETI UČEŠĆA GRAĐANA U PROCESU URBANISTIČKOG I PROSTORNOG PLANIRANJA U BEOGRADU TOKOM PANDEMIJE KOVID-19.....	49
Ljubica Slavković, Ana Graovac, Jasmina Đokić, Ksenija Radovanović	
ULOGA STRATEŠKIH I PLANSKIH DOKUMENATA U ODRŽIVOM PLANIRANJU JAVNIH PROSTORA BEOGRADA: KA GUP-U 2041	57
Marija Lalošević	
ZNAČAJ UVOĐENJA BIOLOŠKIH SISTEMA ZA REVITALIZACIJU ZAGAĐENIH I PREČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA U PRAVNE I INSTITUCIONALNE OKVIRE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE U SRBIJI	67
Ljiljana Brašanac-Bosanac, Nevena Čule, Aleksandar Lučić, Tatjana Ćirković-Mitrović, Goran Češljarić	
DEPOPULACIONI PROSTORI U SRBIJI U 21. VEKU – OD LOKALNOG DO NACIONALNOG PROBLEMA.....	77
Marko Joksimović, Rajko Golić	
PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZAŠTITE PROSTORA I ŽIVOTNE SREDINE.....	85
NACIONALNE STRATEGIJE IZ OBLASTI KLIMATSKIH PROMENA – KA JAČANJU KAPACITETA I MEĐUDRŽAVNE SARADNJE U REGIONU	87
Dejan Filipović, Ljubica Duškov, Branko Protić	
SLABLJENJE SISTEMA PROSTORNOG PLANIRANJA U SRBIJI - DOBA PREVLASTI PROSTORNIH PLANOVA PODRUČJA POSEBNE NAMENE (2010-2020): DODATAK.....	95
Dejan Đorđević, Tijana Dabović, Branislav Bijelić, Bojana Pjanović	
ZAKON O PLANIRANJU I IZGRADNJI – NOVA REŠENJA: URBANISTIČKI PROJEKAT ZA UTVRĐIVANJE JAVNOG INTERESA RADI IZGRADNJE OBJEKATA JAVNE NAMENE	103
Dejan S. Đorđević, Zoran Radosavljević, Marko Milosavljević	
PLANSKO UPRAVLJANJE GEONASLJEDEM – USPOSTAVLJANJE KONCEPTA ODRŽIVOSTI	113
Mira Mandić, Dragica Delić	
PROVERA MOGUĆNOSTI PRIMENE CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA U PLANSKIM REŠENJIMA NA PRIMERIMA PROSTORNOG PLANA GRADA POŽAREVCA I PPPPN KULTURNOG PREDELA BAČ.....	119
Mirjana Barać, Biserka Mitrović, Jelena Marić, Dunja Dedić, Nenad Pavlović, Grigor Milošević	

ZNAČAJ PROSTORNOG PLANIRANJA ZA ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA	131
Andrijana Mirković Svitlica	
O POTREBI TURISTIČKE KLASIFIKACIJE PLANINA SRBIJE	137
Stevan M. Stanković	
TURISTIČKA VALORIZACIJA PRIRODNOG I KULTURNOG NASLEĐA FRUŠKE GORE	147
Tijana Đorđević, Nemanja Tomić, Jasmina Đorđević, Vanja Pavluković, Igor Stamenković, Elena Tadić	
PLANIRANJE I ORGANIZACIJA TURIZMA U SKLADU SA ZAŠTITOM ŽIVOTNE SREDINE	155
Ljiljana Stošić Mihajlović, Marija Mihajlović	
KARTOGRAFSKA PODRŠKA ODRŽIVOM RAZVOJU TURIZMA	165
Jasmina M. Jovanović, Tanja Janković, Marko Stojanović	
ANALIZA PROSTORNIH PLANOVA JEDINICA LOKALNIH SAMOUPRAVA U REPUBLICI SRPSKOJ SA POSEBNIM OSVRTOM NA ZAŠTITU OD POŽARA.....	173
Marko Ivanišević, Dragica Gratarić, Dragan Mlađan	
KORIŠĆENJE DPSEEA MODELA U ISTRAŽIVANJU VEZE IZMEĐU ZAGAĐENJA VAZDUHA I ZDRAVLJA STANOVNIŠTVA NA TERITORIJI AP VOJVODINE	181
Emina Kričković, Dejana Jovanović Popović	
KONFLIKTI U PROSTORU – KA ODRŽIVOM PLANIRANJU.....	191
PLANIRANJE, PROJEKTOVANJE I ZAŠTITA PROSTORA-INVESTICIONI PROJEKTI..	193
Vesna Zlatanović-Tomašević	
PPPPN ZAŠTIĆENIH DOBARA - USLOVLJENOST KONFLIKTNIH SITUACIJA NAMENOM ZEMLJIŠTA	199
Zora Živanović, Ivan Samardžić, Irena Blagajac, Veljko Bojović	
KONFLIKTI U PROSTORU – KA ODRŽIVOM PLANIRANJU	209
PROTIVREČNOSTI IZMEĐU ENERGETSKE POLITIKE I KVALITETA SVAKODNEVNOG ŽIVOTA GRAĐANA SRBIJE	209
Vesna Miletić-Stepanović	
ZNAČAJ GEOLOŠKIH RESURSA I UTICAJ NJIHOVE EKSPLOATACIJE NA ŽIVOTNU SREDINU	217
Ivana Carević, Natalija Batočanin, Sanja Manojlović, Mikica Sibinović, Tanja Srejić	
PROBLEMI UPOREDNOG SPROVOĐENJA PROSTORNIH I URBANISTIČKIH PLANOVA NA TERITORIJI GRADA BEOGRADA	223
Marija Kosović, Ana Graovac	
IZOSTANAK PLANSKE DOKUMENTACIJE KAO FAKTOR KOMUNALNO-HIGIJENSKIH PROBLEMA NA LEVOJ OBALI DUNAVA U GRADSKOM NASELJU BEOGRAD	233
Ivan Samardžić, Goran Anđelković, Ivan Novković, Uroš Durlević	
UTICAJI TURIZMA NA PROSTOR I ŽIVOTNU SREDINU – PRIMER NP KOPAONIK, SRBIJA.....	241
Danijela Vukoičić, Dragan Petrović, Miroljub Milinčić	
TURIZAM U ZAŠTIĆENIM PRIRODNI PODRUČJIMA – ODGOVORNOST TURIZMA ZA ZAŠTITU PRIRODNE SREDINE	249
Predrag Mihajlović, Ljiljana Stošić Mihajlović, Marija Mihajlović	

EFEKTI UNAPREĐENJA TURISTIČKE INFRASTRUKTURE NA STANJE ZAŠTIĆENE PRIRODNE BAŠTINE SRBIJE 259
Tijana Jakovljević, Snežana Đurđić

DECENTRALIZACIJA OPATIJSKE RIVIJERE – DODATAK GLOBALNOG TURISTIČKOG PORTFELJA 267
Denis Ambruš

OCENA POTENCIJALNE KONFLIKTNOSTI IZMEĐU ZAŠTITE PRIRODE I RAZVOJA EKOTURIZMA NA PODRUČJU POSEBNE NAMENE SPECIJALNOG REZERVATA PRIRODE „OBEDSKA BARA“ 275
Miladin Simić, Jovan Pavlović, Bogdan Lukić

STANJE KVALITETA VODA POVRŠINSKIH VODOTOKAU REPUBLICICI SRPSKOJ 283
Vesna Rajčević, Tanja Mišlicki-Tomić, Aleksandra Petrašević

GEODIZAJN KAO INSTRUMENT ODRŽIVOG PLANIRANJA – ISKUSTVA IZ PEDAGOŠKOG EKSPERIMENTA OBAVLJENOG NA TERITORIJI OPŠTINE IVANJICA. 291
Tijana Dabović, Bojana Ivanović, Bojana Pjanović, Dejan Đorđević

DISKONTNA STOPA I COST-BENEFIT ANALIZA - IZMEĐU EKONOMSKOG RASTA I ODRŽIVOG RAZVOJA 301
Bojan Vračarević, Ivana Stanisavljević

UČEŠĆE JAVNOSTI U PROCESU PLANIRANJA I DONOŠENJA ODLUKA..... 308

UČEŠĆE JAVNOSTI U EKOPOLITICI SRBIJE – SOCIOEKOLOŠKI ASPEKT 309
Lijljana Mihajlović, Ivan Potić

STAVOVI GRAĐANA I GRAĐANKI O MOGUĆNOSTIMA UČEŠĆA U PROCESU PROSTORNOG I URBANISTIČKOG PLANIRANJA U SRBIJI 317
Milica Lukić

PLANIRANJE RAZVOJA MREŽE ŠUMSKIH PUTEVA U ŠUMAMA POSEBNE NAMENE - IZBOR UTICAJNIH KRITERIJUMA NA OSNOVU MIŠLJENJA EKSPERATA 325
Dušan Stojnić, Prof. dr Milorad Danilović

DOPRINOS GRAĐANSKIH INICIJATIVA PROCESIMA PLANIRANJA I UPRAVLJANJA NA LOKALNOM NIVOU: PRIMER PROKUPLJA..... 333
Dušan Ristić, dr Milena Nikolić¹, Milena Ivanović, Nemanja Vagić

ISKUSTVA U IZRADI PROSTORNIH I URBANISTIČKIH PLANOVA 344

PROUČAVANJA PODUNAVLJA FERDINANDA MARSILJIJA POČETKOM XVIII VEKA KAO DOKUMENTACIONA OSNOVA ZA PLANIRANJE RAZVOJA KULTURNOG VOJNOG TURIZMA 345
Mirko Grčić

PROBLEMI FUNKCIONALNE ORGANIZACIJE MREŽE NASELJA U OBUHVATU RPPPPN TURISTIČKE REGIJE KUČAJSKE PLANINE 355
Marija Jeftić, Ivan Radulović

ZNAČAJ IZRADA KARATA OGRANIČENJA ZA PLANIRANJE I PROJEKTOVANJE KAPITALNIH INFRASTRUKTURNIH OBJEKATA U REPUBLICICI SRPSKOJ 361

Knežević Marko, Ivanišević Marko, Živak Neda

ANALIZA STEPENA OSETLJIVOSTI NA STVARANJE SNEŽNIH NANOSA ZA UGROŽENE LOKACIJE NA DRŽAVNIM PUTEVA I REDA NA PROSTORU AP VOJVODINE 369
Mladen Marković, Mimoza Jeličić, Đorđe Mitrović

PRILOG PROUČAVANJU DINAMIKE TRANSPORTA SUSPENDOVANOG NANOSA KAO POSLEDICE PROMENA U ŽIVOTNOJ SREDINI 381

Sanja Manojlović, Tanja Srejić, Mikica Sibinović, Ivana Carević, Natalija Batočanin

TRANSPORTATION ACCESSIBILITY AS CRITERION FOR DEFINING TYPES OF BUSINESS ZONES IN SLOVENIA 389
Andrej Gulič

INTEGRALNI PRISTUP ODRŽIVOG UGOSTITELJSKOG I TURISTIČKOG RAZVOJA U NACIONALNIM PARKOVIMA SRBIJE 397
Sanja Pavlović, Marina Vesić

TURISTIČKA VALORIZACIJA DEMOGRAFSKI ISPRAŽNjenih NASELJA NA STAROJ PLANINI 405
Miodrag Velojić, Olica Radovanović, Branka Jemuović

ZAŠTIĆENI PRIRODNI I ANTROPOGENI RESURSI KAO KLJUČNI POKRETAČI RAZVOJA TURIZMA – ISKUSTVA IZ REPUBLIKE SRPSKE / BIH NA PRIMJERU PARKA PRIRODE „ORJEN“ 413
Dejan Puhalo, Luka Sabljčić

DEMOGRAFSKA ANALIZA U PROSTORNIM PLANOVIMA NACIONALNOG NIVOA - ISKUSTVA I PREPORUKE - 421
Petar Vasić, Vera Gligorićević

QUALITY OF LIFE IN SLOVENIA THROUGH THE PRISM OF DEMOGRAPHIC CHANGES.. 427
Andrej Gulič

PRIMENA GIS-A U ODRŽIVOM RAZVOJU TURIZMA I ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE 435
Aleksandar Valjarević Dragana Valjarević

inventarizacija urbanih toplotnih ostrva multispektralnom analizom 441
Miško M. Milanović, Nevena Nekić, Tin Lukić, Tomislav Đorđević

ANALIZA EFEKATA ŠUMSKIH POŽARA PRIMENOM NDVI I SAVI INDEKSA – STUDIJA SLUČAJA NP „TARA“, AVGUST 2012. GODINE 449
Ana Lukić, Ana Vučićević

KATASTAR ZAGAĐIVAČA ŽIVOTNE SREDINE I GIS U FUNKCIJI EKOLOŠKOG ZONIRANJA I ODRŽIVOG PLANIRANJA GRADA PIROTA..... 459
Marko Ivanović, Dušan Ristić, Jovan Dragojlović

DETERMINISANJE PROMENA U SRP „GORNJE PODUNAVLJE“ (AP VOJVODINA) PRIMENOM CORINE LAND COVER (CLC) BAZE PODATAKA (1990-2018) 469
Nikola Milentijević, Miloš Ostojčić, Sanja Božović,
Vladica Stevanović, Marija Cimbaljević, Milana Pantelić

PROVERA MOGUĆNOSTI PRIMENE CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA U PLANSKIM REŠENJIMA NA PRIMERIMA PROSTORNOG PLANA GRADA POŽAREVCA I PPPPN KULTURNOG PREDELA BAČ

**Mirjana Barać¹, Biserka Mitrović¹, Jelena Marić¹, Dunja Dedić¹,
Nenad Pavlović¹, Grigor Milošević¹**

Apstrakt: Kroz istraživanje sprovedeno u okviru predmeta „Elementi prostornog planiranja“ na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, ukazano je na mogućnosti povezivanja Ciljeva održivog razvoja (SDGs, 2015) sa praksom prostornog planiranja u Srbiji. Na ovaj način se, sa jedne strane, buduće arhitekthe uvode u osnove oblasti prostornog planiranja, a sa druge strane se utvrđuju mogućnosti sagledavanja prostornih planova u Srbiji kroz prizmu globalno prihvaćenih dokumenata koji se odnose na ključne odrednice održivog teritorijalnog razvoja. U ovom kontekstu, teritorijalni (prostorni) razvoj ima ulogu da ostvari prostorno koherentnu i balansiranu teritoriju, uz jačanje odgovornosti prema kapacitetima i resursima područja kroz instrumente implementacije.

U ovom radu analizirani su Prostorni plan grada Požarevca (PPG Požarevac, 2012) i Prostorni plan područja posebne namene kulturnog predela Bač (PPPPN KP Bač, 2015), kao karakteristični primeri ograničenja i mogućnosti održivog prostornog razvoja, odnosno konflikata i/ili sinergije u prostoru koji se najbolje sagledavaju na nivou prostornog planiranja i istovremeno reflektuju na ukupan razvoj izabranih područja. Ukazujući na osetljiva i kompleksna mesta u procesu izrade prostornih planova, rezultati istraživanja pružaju šansu za bolje razumevanje procesa prostornog planiranja van uže shvaćene discipline, kao i za diskusiju o efektivnosti planskih rešenja na razvoj i očuvanje resursa.

Ključne reči: Ciljevi održivog razvoja, prostorni planovi, teritorijalni razvoj

---

¹ Univerzitet u Beogradu – Arhitektonski fakultet, Bulevar kralja Aleksandra 73/II, mirjana.barac@arh.bg.ac.rs

THE POSSIBILITIES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS' APPLICATION IN PLANNING SOLUTIONS – CASE STUDIES OF THE SPATIAL PLAN OF THE CITY OF POŽAREVAC AND SPATIAL PLAN OF THE SPECIAL PURPOSE AREA OF THE CULTURAL LANDSCAPE BAČ

Abstract: Through the research conducted within the subject "Elements of Spatial Planning" at the Faculty of Architecture, University of Belgrade, it was pointed out the possibility of connecting the Sustainable Development Goals (SDGs, 2015) with the practice of spatial planning in Serbia. In this way, future architects are introduced to the basics of spatial planning on the one hand, while on the other, the possibilities of perceiving spatial plans in Serbia through the prism of globally accepted documents related to key determinants of sustainable territorial development are discussed. In this context, territorial (spatial) development has a role to achieve a spatially coherent and balanced territory, while strengthening responsibility for the capacities and resources of the area through implementation instruments.

In this paper, the Spatial Plan of the City of Požarevac (PPG Požarevac, 2012) and the Spatial Plan of the Special Purpose Area of the Cultural Landscape Bač (PPPN KP Bač, 2015) are analyzed, as characteristic examples of limitations and possibilities of sustainable spatial development, i.e. conflicts and / or synergies that are best seen at the level of spatial planning and at the same time reflect on the overall development of selected areas. Pointing out the sensitive and complex points in the process of making spatial plans, the research results provide a chance for a better understanding of the spatial planning process outside the conventional borders of discipline, as well as for a discussion on the effectiveness of planning solutions on development and resource preservation.

Key words: Sustainable development goals, spatial plans, territorial development

UVOD

U procesu edukacije na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, predmet „Elementi prostornog planiranja“ uvodi buduće arhitekthe u osnove oblasti, kroz upoznavanje sa razvojem discipline, težišne teme, aspekte i pristupe koji su karakteristični za oblast prostornog planiranja u Srbiji. Pored cilja koji se odnosi na upoznavanje i razumevanje prakse prostornog planiranja, sticanja veština i znanja kako se koristiti prostornim planom, kao i na šta se prostorni planovi primarno odnose, istraživanja su ciljno orijentisana na uspostavljanje relacije između Ciljeva održivog razvoja (COR) (SDGs, 2015) i elemenata planskog rešenja prostornih planova u Srbiji.

Već nekoliko godina globalni izazov i zadatak je lokalizacija i implementacija Ciljeva održivog razvoja (COR) i Agende 2030, što znači da je potrebno raditi na razradi načina da se globalni COR primene na nacionalnim, regionalnim i lokalnim nivoima (Smoke, Wagner & Nixon, 2016). Na liniji ovih globalnih opredeljenja su i nekoliko ključnih dokumenata vezanih za održivi razvoj, odnosno primenu COR. Među značajnijim je i Teritorijalna agenda Evropske unije (eng. Territorial Agenda of European Union, 2017, 2011) koja se bavi uticajima Evropskih politika na prostorno planiranje i bazira se na premisama teritorijalne kohezije. Dokument „Prostorno planiranje – ključni instrument za razvoj i efektivno upravljanje razvojem, sa posebnim osvrtom na zemlje u tranziciji“ (eng. Spatial Planning. Key Instrument for Development and Effective Governance with Special Reference to Countries in Transition) (UNECE, 2008) bavi se razumevanjem razvojne, strateške i regulatorne uloge planiranja u funkciji usmeravanja uređenja prostora, dok nešto stariji dokument „Evropska perspektiva prostornog razvoja“ (European Spatial Development Perspective) (EC, 1999) predstavlja osnov za razumevanje uloge i značaja principa i načela planiranja. Međunarodne smernice za urbano i teritorijalno planiranje (eng. International Guidelines on Urban and Territorial Planning) (UN-Habitat, 2015) ukazuju da se savremeno tumačenje tri oslonca održivog razvoja u planiranju oslanja na održivi ekonomski rast, socijalni razvoj i inkluzivnost i upravljanje životnom sredinom uz očuvanje prirodnih i drugih resursa (Mitrović, 2021).

Ovakva baza predstavljala je polazište za istraživanje i uspostavljanje veze između COR i izabranih primera prostornih planova u Srbiji - Prostorni plan grada Požarevca (PPG Požarevac, 2012)² i Prostorni plan područja posebne namene kulturnog predela Bač (PPPPN KP Bač, 2015)³.

METODOLOGIJA

Metodološki postupak istraživanja i rada na predmetu podeljen je u tri faze:

- Bazično upoznavanje sa disciplinom, istorijskim razvojem, pojmom, značajem i obuhvatom; razumevanje uloge prostornog planiranja;
- Upoznavanje sa ključnim aspektima i oblastima rada u prostornom planiranju u Srbiji, kroz sticanje elementarnih znanja u domenu razvoja privrede, socijalnog i demografskog razvoja, zaštite i unapređenja životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara, saobraćaja, infrastrukture i drugih relevantnih aspekata; sticanje znanja i veština za razumevanje prostornih planova;
- Analiza prostornih planova uz kritički osvrt i mogućnosti uspostavljanja veze i primene COR na nivou prostornih planova u Srbiji.

1

Thorough integration of the 17 SDGs

How? You make a cross-sectoral working group for each SDG or cluster of strongly related SDGs and create the context analysis together.

What? The document contains 17 chapters, one chapter for each SDG.

2

Clustered integration based on the 5 pillars of sustainable development

How? You create the context analysis process based on the existing clusters as proposed at an international level: the 5 pillars of sustainable development (People, Planet, Prosperity, Peace and Partnership).

What? The document contains 5 chapters, one chapter for each pillar.

3

Clustered integration based on DESTEP

How? You use the DESTEP method (Demographic, Economic, Social, Technological, Ecological, Political) when drawing up your context analysis and create a link with the relevant SDGs for each element.

What? The document is based on the 6 DESTEP factors to which the SDGs are linked.

4

Integration based on the structure of the City or Municipality Monitor

How? You create a link with one or more of the SDGs for each of the topics of the monitor.

What? The context analysis consists of 11 or 15 chapters, each chapter contains information linked to one or more of the SDGs.

5

Basic integration

How? You use the SDGs as a check after the creation of the context analysis.

What? After the creation of the context analysis, you add an SDG register to the end of the document or label the context analysis with the SDG logos.

Sl. 1 Mogućnosti izbora metoda pri lokalizaciji COR (Izvor: VVSG, 2018)

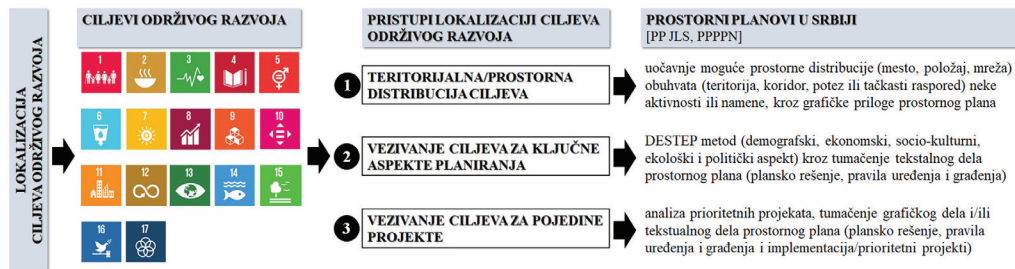
² Prostorni plan grada Požarevca (u daljem tekstu: PPG Požarevca) je objavljen u „Sl. glasniku grada Požarevca“ br. 10/12. Urađen je u Institutu za arhitekturu i urbanizam Srbije u saradnji sa Jugoslovenskim institutom za urbanizam i stanovanje a.d. (PPG Požarevac, 2012).

³ Prostorni plan područja posebne namene kulturnog predela Bač (u daljem tekstu: PPPPN KP Bač) je objavljen u „Sl. listu APV“ br. 14/2015. Obrađivač PPPPN KP Bač je Javno preduzeće za prostorno i urbanističko planiranje i projektovanje „Zavod za urbanizam Vojvodine“ Novi Sad.

Provera mogućnosti primene ciljeva održivog razvoja u planskim rešenjima na primerima prostornog plana grada požarevca i pppn kulturnog predela bač

Istraživanje je podrazumevalo upoznavanje sa nekim od tehnika lokalizacije COR na različitim nivoima planiranja, sa naglaskom na prostornom planiranju. U ovu svrhu studenti su se upoznali sa nekoliko pristupa i metoda, na osnovu literature i dosadašnje prakse u zemljama EU (VVSG, 2018; UCLG, 2017 i dr.).

Najčešće korišćen metod je bio DESTEP, koji podrazumeva uspostavljanje veze COR sa demografskim, ekonomskim, socio-kulturnim, ekološkim i političkim aspektom. Šema metodološkog postupka prikazana je na slici 2.

Sl. 2 Šematski prikaz metodologije istraživanja

STUDIJA SLUČAJA 1: PRINCIPI I PROPOZICIJE PROSTORNOG RAZVOJA POLJOPRIVREDE, SA FOKUSOM NA ODRŽIVU POLJOPRIVREDU I ZDRAVLJE LJUDI NA TERITORIJI GRADA POŽAREVCA

Poljoprivreda je danas u sprezi sa ekološkim problemima. Sve veća zagađenost vode i tla, često prouzrokovana i samom poljoprivredom, ujedno šteti i usevima. Loša efikasnost domaće poljoprivrede često je pripisana nepromišljenim investicijama i manjkom državne pomoći, kao i nepredvidivosti klime, izostavljajući uticaj hemijskih karakteristika tla, vode i vazduha.

Braničevski okrug, sa Kostolačkim ugljenim basenom, odnosno površinskim kopovima Drmno i Ćirikovac i njihovim termoelektranama, jedna je od najzagađenijih oblasti u regionu. Ovo se odnosi na teritoriju koja obuhvata dve gradske opštine – Požarevac i Kostolac, sa ukupno 27 naselja, gde je za tri decenije iskopano ukupno 157,339 miliona tona uglja (PPG Požarevac, 2012). Posebnu štetu predelu čini neprestano širenje površinskih kopova, zahvatajući veliki deo poljoprivrednog zemljišta, ali i sagorevanje lignita koje, zagađenjem u vidu emisija sumpor dioksida, premašuje dozvoljeni maksimum za čitav region (Ciuta, Gallop & Pehchevski, 2019: 16).

Rad se bavi konfliktnim/neusaglašenim domenima poljoprivrede, rudarsko-energetskih sistema, zaštite životne sredine i zdravlja ljudi, kroz analizu PPG Požarevca. PPG Požarevca je analiziran kroz: opšte i posebne ciljeve prostornog razvoja, planska rešenja i propozicije prostornog razvoja i implementaciju prostornog plana, uz povezivanje navedenih faza sa ciljevima održivog razvoja.

Prema opštim i posebnim ciljevima razvoja PPG Požarevca, razvojna politika rudarstva bazira se na principima održivog razvoja, kroz tri aspekta – ekonomski, socijalni i aspekt životne sredine. Za svaki od navedenih aspekata su definisani ciljevi, koji se, između ostalog, odnose na promovisanje energetske efikasnosti, korporativne odgovornosti rudarskog sektora i obezbeđenje kontrole nivoa rizika negativnih uticaja na životnu sredinu. Pored ciljeva definisanih za oblast rudarstva, u PPG Požarevca su dati i osnovni ciljevi razvoja energetike, zasnovani na težnji za postizanjem usklađenosti prostornih, ekonomskih i ekoloških lokalnih specifičnosti. Kroz operative ciljeve razvoja rudarsko-energetskih kompleksa ističe se značaj revitalizacije i izgradnje novih proizvodnih kapaciteta TE-KO Kostolac, utvrđivanja „novih lokaliteta za smeštaj komplek-

sa rudarsko-energetskih kapaciteta i sadržaja" (PPG Požarevac, 2012: 89) i očuvanja životne sredine. Obrazloženje njihovog međudnosa nije potpuno jasno, kao ni distinkcija prioriteta. Da li se rudarske aktivnosti nastavljaju sa posebnim obzirom prema životnoj sredini ili se životna sredina unapređuje uprkos potebama razvoja TE-KO Kostolac? Slična dilema javlja se i u vezi sa osnovnim ciljevima povećanja korišćenja obnovljivih izvora energije. Cilj koji se odnosi na smanjenje emisije CO₂ i drugih štetnih materija koje nastaju korišćenjem energije iz fosilnih goriva može dovesti do potencijalnih neusaglašenosti sa ciljevima prostornog razvoja TE-KO Kostolac.

Smanjenje nepovoljnih uticaja planiranog razvoja rudarstva i energetike na kvalitet obradivog zemljišta predstavlja jedan od važnijih operativnih ciljeva poljoprivrednog razvoja. Osnovni ciljevi prostornog razvoja poljoprivredne delatnosti, prema PPG Požarevca, zasnovani su na očuvanju i unapređenju lokalnih resursa, promovisanju prirodnih i antropogenih vrednosti ruralnog područja i socio-ekonomskih uslova života u ruralnim područjima. Ipak, nije uspostavljena jasna hijerarhija ostvarivanja ciljeva ruralnog i privrednog razvoja.

Zagađenost vode je podjednako važno pitanje i problem, kao i zagađenost tla. Opštim strateškim ciljevima u oblasti korišćenja i zaštite voda, u PPG Požarevca, kao prioritet se ističe „obezbeđenje prostora svih rudarskih i energetskih aktivnosti u prostoru Kostolca od štetnog delovanja voda" (PPG Požarevac, 2012: 95). Ovako definisan cilj implicira na negativan uticaj voda na rudarstvo, koji je kontradiktoran stvarnom stanju. Pepelište TE Kostolac je udaljeno od Dunava 150 m i česti su incidenti rasipanja pepela pod dejstvom vetra (Centar za istraživačko novinarstvo Srbije, 2018).

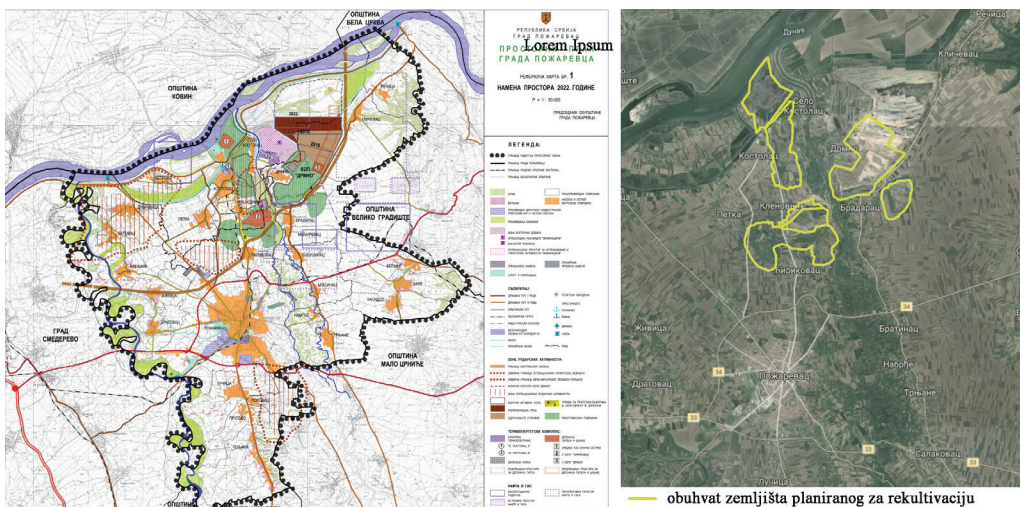
Definisani ciljevi prostornog razvoja za oblast zaštite i uređenja planskog područja obuhvataju dve značajne tačke – zaštitu životne sredine i rekultivaciju i revitalizaciju prostora. Ciljevi koji se tiču zaštite životne sredine su opšteg karaktera i nisu uočene jasne veze sa prethodno uspostavljenim ciljevima prostornog razvoja rudarstva i energetike. Predložen plan rekultivacije prostora je postepen i podrazumeva prenamenu delova zemljišta koji više nisu u funkciji rudarskih aktivnosti, što znači da bi se u neposrednoj blizini rekultivisanog zemljišta i dalje nalazili aktivni rudnici i termoelektrane, onemogućivši zdravu kultivaciju prenamenjenog zemljišta.

Planska rešenja, koja se tiču zaštite prostora, zasnivaju se na konceptu održivog poljoprivrednog i ruralnog razvoja, iako je u PPG Požarevca navedeno da će se planirani razvoj rudarstva odvijati na račun daljeg zauzimanja poljoprivrednog zemljišta. Samim tim, sve strategije koje se tiču ruralnog razvoja, u toku rada TE-KO Kostolac, zanemaruju faktor zagađenja tla i sadnica, a sve strategije koje govore o rekultivaciji zemljišta dela rudnika ili pepelišta nakon rudarskih aktivnosti su predstavljene kao stvar budućnosti.

Implementacija plana rekultivacije prostora, kao i implementacija plana za poljoprivredni i ruralni razvoj, predstavljaju važne teme. Ipak, PPG Požarevca nedovoljno tretira pitanje negativnog uticaja rudarskih aktivnosti i termoelektrana na obradivo zemljište, sadnice, ali i na zdravlje ljudi.

Provera mogućnosti primene ciljeva održivog razvoja u planskim rešenjima na primerima prostornog plana grada požarevca i pppn kulturnog predela bač

Sl. 3 i 4 Ref. karta 1: Namena prostora 2022. g. (levo) (izvor: PPG Požarevca, 2012) i obuhvat zemljišta planiranog za rekultivaciju, od kojeg je 2021. godine samo segment vidno rekultivisan (desno) (izvor ortofoto prikaza: Google maps, podaci o obuhvatu: PPG Požarevca, 2012)

PPG Požarevca je usvojen pre globalnog usvajanja COR. Budući da su prostorni planovi dugoročni planovi, potrebno je proveriti mogućnost prepoznavanja potencijala za primenu kasnije usvojenih COR u PPG Požarevca. Za potrebe ovog istraživanja, analizirana je povezanost sledećih ciljeva održivog razvoja sa PPG Požarevca: 2 – Svet bez gladi (potcilj 2.4), 3 – Dobro zdravlje (potcilj 3.9) i 12 – Odgovorna potrošnja i proizvodnja (potciljevi 12.2 i 12.4).⁴

Zastupljenost navedenih ciljeva održivog razvoja i izabranih potciljeva u PPG Požarevca prikazana je na slici 5.

Ciljevi održivog razvoja	Prostorni razvoj privrednih delatnosti	Poljoprivreda i ruralni razvoj	Zaštita životne sredine	Zaštita i uređenje planskog područja	Rudarstvo, energetika, energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije
Cilj 2: Svet bez gladi [2.4]	■	■			
Cilj 3: Dobro zdravlje [3.9]	■		■	■	
Cilj 12: Odgovorna proizvodnja i potrošnja [12.2]	■		■	■	■
[12.4]	■		■	■	■

Sl. 5 Zastupljenost ciljeva održivog razvoja u pojedinim delovima prostornog plana

Proverom mogućnosti primene COR, uočene su razlike u mogućnostima primene prema fazama PPG Požarevca. Opšti i posebni ciljevi dobro korespondiraju sa COR, dok se kroz koncepciju razvoja i planska rešenja otkrivaju potencijani konflikti i neusaglašenosti. Cilj 2 (svet bez gladi)

⁴ Analizirani su potciljevi: 2.4 – do 2030. obezbediti održive sisteme za proizvodnju hrane i primeniti otporne poljoprivredne prakse za povećanje produktivnosti i proizvodnje, koje pomažu u održavanju ekosistema, koje jačaju kapacitet za prilagođavanje klimatskim promenama, ekstremnim vremenskim uslovima, sušama, poplavama i ostalim katastrofama, i koje progresivno poboljšavaju kvalitet zemljišta i tla; 3.9 – do 2030. značajno smanjiti broj smrtnih slučajeva i oboljenja od opasnih hemikalija i zagađenja, i kontaminacije vazduha, vode i zemljišta; 12.2 – do 2030. postići održivo upravljanje i efikasno korišćenje prirodnih resursa; 12.4 – do 2020. postići ekološki ispravno upravljanje hemikalijama i svim vrstama otpada tokom čitavog njihovog upotrebno ciklusa, u skladu sa dogovorenim međunarodnim okvirima, i značajno smanjiti njihovo ispuštanje u vazduh, vodu i zemljište kako bi se što više umanjili njihovi negativni uticaji na zdravlje ljudi i životnu sredinu.

implementiran je kroz temu poljoprivrednog razvoja, posebno u pogledu povećanja kapaciteta poljoprivredne proizvodnje rekultivacijom tla. Međutim, nije posebno uzet u obzir kvalitet dobijenog zemljišta i posledično loš kvalitet gajenih poljoprivrednih kultura. Sličan problem uočen je i kod cilja 3 (dobro zdravlje). U okviru sektora rudarstva i energetike, postavljeni su ciljevi koji se odnose na smanjenje zagađenja vazduha i tla do granica dozvoljenih vrednosti, ali se ipak postavlja pitanje negativnog uticaja dozvoljenih vrednosti zagađenosti vazduha i tla po zdravlje ljudi. Cilj 12 (odgovorna potrošnja i proizvodnja) najzastupljeniji je u planskom dokumentu, posebno u okviru sektora rudarstva i energetike. Njegova primena se odnosi na pitanje kontrole izduvnih gasova, jalovine i sličnog otpada nastalog eksploatacijom i sagorevanjem lignita, ali i na održivu upotrebu neobnovljivih resursa.

STUDIJA SLUČAJA 2: "KULTURNI PREDEO BAČ" KAO BREND OKO KOGA SE GRADI ZDRAV, ODRŽIV RAZVOJ

Kulturni predeo predstavlja uvažavanje lokalnog ruralnog i urbanog razvoja, tipologije i karaktera naselja, i pozitivnog uticaja čoveka na oblikovanje i kultivisanje krajolika (Vasiljević & Radić, 2016). U ovom smislu, stoji kao svojevrsna paralela konzervatorskom pristupu u specijalnim rezervatima prirode ili predelima izuzetnih odlika. U slučaju Bača odnosi se na uspešnu kultivaciju nekada močvarnog i stepskog područja u prostor poljoprivrede, šumarstva i tačkas-to raspoređenih gazdinstava „salaša“. Ovakvo isticanje i zaštita kvaliteta prostora ima za cilj unapređenje lokalnog načina života, očuvanje i unapređenje kultivisanih i prirodnih predela i kvalitetniju upotrebu prisutnih resursa.

U radu su analizirani principi, ciljevi i opšta koncepcija prostornog razvoja i planska rešenja PPPPN kulturnog predela Bač (u daljem tekstu: PPPPN KP Bač). PPPPN KP Bač koncipira budući razvoj predela Bača oko razvoja postojećih kapaciteta poljoprivrede i naselja, uz očuvanje zemljišta, voda i šumskih predela, delimično i kroz međunarodnu saradnju (EMERALD lista) i promociju kulturne i prirodne baštine, sa osvrtno na novi, održivi turizam i potencijale Dunavskog plovnog puta i EuroVelo biciklističke trase.

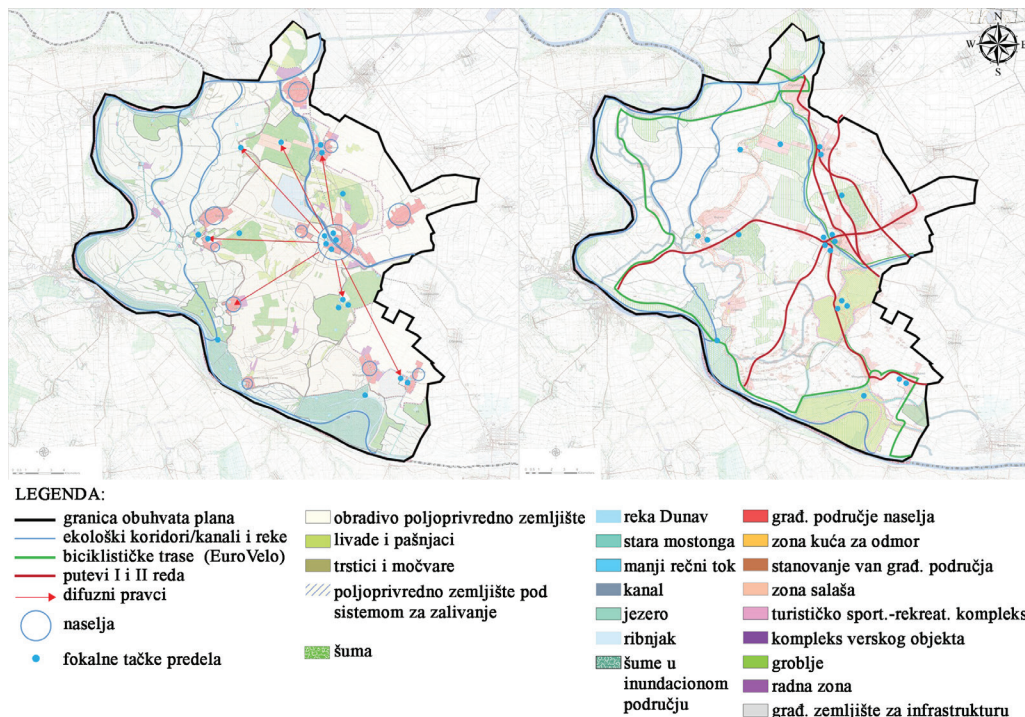
Definisani operativni ciljevi se odnose na kulturni predeo i prirodna dobra, čime je jasno stavljeno težište na poredno očuvanje predela i njegovo unapređenje i razvoj kroz promociju, pre svega proširenjem turističke ponude i priključenjem na savremene tokove u turizmu. Stoga se i privredni razvoj koncipira na unapređenju postojeće poljoprivrede, i u manjoj meri šumarstva, i sinergiji sa ugostiteljstvom. Poljoprivreda bi, prema PPPPN KP Bač, dala polaznu osnovu za dalji razvoj prerađivačke industrije, čiji bi organski i autentični lokalni proizvodi bili značajni deo ugostiteljske ponude. Plan predviđa očuvanje postojeće difuzne mreže naselja, kako bi se unapredio kulturni karakter. Poboljšanje povezanosti naselja i brojnih atrakcija planirano je kroz unapređenje infrastrukture, uz povećanje učešća vodnog i biciklističkog saobraćaja. Predeo Bača definisan je kao kulturni predeo dominantno ruralnog karaktera, stoga PPPPN KP Bač, kao moguće oblike održivog turizma, navodi: kulturno-manifestacioni, etno/ruralni, eko turizam, cikloturizam, nautički turizam, lovni i ribolovni turizam.

Predviđena planska rešenja težište stavljaju na definisanje mera zaštite kulturnih i prirodnih dobara primenom raznovrsnih programa, strategija i metoda. Umrežavanje naselja i atrakcija predstavlja poseban izazov pri očuvanju postojećeg difuznog sistema, a kao posebna odlika kulturnog predela javljaju se „ekološki koridori“ – vodeni tokovi koji su značajni istovremeno za transport ljudi i za naseobine zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta. Održivi turizam je predstavljen kao glavni pokretač razvoja, te je znatan deo planskih rešenja čvrsto vezan za razvoj turizma, sa dugoročnim ciljevima poboljšanja kvaliteta života i očuvanja životne sredine.

Iako se ključni principi odnose na bolje umrežavanje naselja i integraciju biciklizma i nautičkog saobraćaja, ove relacije nisu jasno uočljive u grafičkom delu plana. Takođe, pored mnogih konceptata i ideja vezanih za turizam kao planiranu novu glavnu granu privrede i iscrpnih pregleda objekata i celina, u planu ne postoji procena opterećenja i potrebnih kapaciteta, što bi znatno

Provera mogućnosti primene ciljeva održivog razvoja u planskim rešenjima na primerima prostornog plana grada požarevca i pppn kulturnog predela bač

doprinelo planiranju infrastrukture, prostornoj distribuciji namena i daljoj razradi strategije.

Sl. 6 i 7 Posebna namena prostora sa tačkasto označenim fokalnim tačkama predela u odnosu na centar – stari grad Bač (levo) i zaštita prirodnih i kulturnih dobara, sa označenim glavnim saobraćajnim pravcima (desno) (podloge: PPPPN KP Bač, 2015)

PPPPN KP Bač stavlja težište na principe održivog razvoja, koji su jasno uočljivi u svim fazama planskog dokumenta. U radu je analizirana veza sledećih ciljeva održivog razvoja sa PPPPN KP Bač: 2 – Svet bez gladi (potciljevi 2.3 i 2.4), 3 – Dobro zdravlje (potcilj 3.8), 8 – Dostojanstven rad i ekonomski rast (potciljevi 8.3 i 8.9), 11 – Održivi gradovi i zajednice (potciljevi 11.2, 11.3 i 11.4), 12 – Odgovorna potrošnja i proizvodnja (potciljevi 12.2 i 12.b) i 15 – Život na zemlji (potciljevi 15.1 i 15.8).⁵ Najzastupljeniji su ciljevi koji se odnose na dostojanstven rad

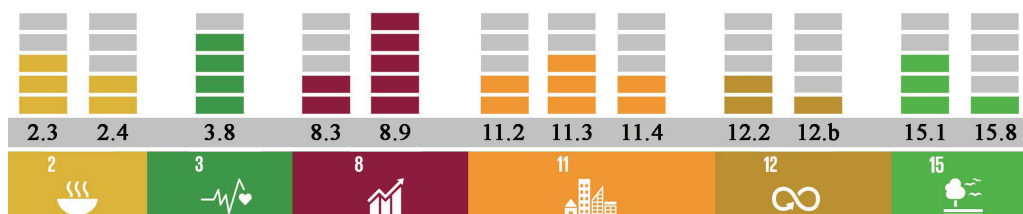
⁵ Analizirani su sledeći potciljevi: 2.3 – do 2030. udvostručiti poljoprivrednu produktivnost i prihode malih proizvođača hrane, a posebno žena, autohtonih naroda, porodičnih poljoprivrednih proizvođača, stočara i ribara, kroz bezbedan i jednak pristup zemljištu, drugim proizvodnim resursima i podacima, saznanjima, finansijskim uslugama, tržištima i mogućnostima za ostvarivanje dodatne vrednosti, odnosno za zapošljavanje van poljoprivrede; 2.4 – do 2030. obezbediti održive sisteme za proizvodnju hrane i primeniti otporne poljoprivredne prakse za povećanje produktivnosti i proizvodnje, koje pomažu u održavanju ekosistema, koje jačaju kapacitet za prilagođavanje klimatskim promenama, ekstremnim vremenskim uslovima, sušama, poplavama i ostalim katastrofama, i koje progresivno poboljšavaju kvalitet zemljišta i tla; 3.8 – postići univerzalni obuhvat zdravstvenom zaštitom, uključujući zaštitu od finansijskog rizika, dostupnost kvalitetnih osnovnih zdravstvenih usluga i dostupnost bezbednih, delotvornih, kvalitetnih i pristupačnih osnovnih lekova i vakcina za sve; 8.3 – promovisati razvojno orijentisane politike koje podržavaju produktivne aktivnosti, stvaranje dostojanstvenih poslova, preduzetništvo, kreativnost i inovativnost i podsticati formalizaciju i rast mikropreduzeća, odnosno malih i srednjih preduzeća, uključujući i pristup finansijskim uslugama; 8.9 – do 2030. osmisliti i primeniti politike za promovisanje održivog turizma koji stvara radna mesta i promovise lokalnu kulturu i proizvode; 11.2 – do 2030. obezbediti pristup sigurnim, priuštivim, dostupnim i održivim transportnim sistemima za sve, poboljšati bezbednost na putevima, pre svega proširenjem javnog prevoza, s posebnom pažnjom na potrebe onih u stanjima ranjivosti, žena, dece, osoba sa invaliditetom i starijih lica; 11.3 – do 2030. unaprediti inkluzivnu i održivu urbanizaciju i kapacitete za participativno,

i ekonomski rast i održivi razvoj naselja, posebno vidljivi u navedenim ekonomskim i privrednim konceptima i razvoju postojećih kapaciteta naselja, uz očuvanje poljoprivrednog zemljišta, kultivisanje retkih panonskih šuma i očuvanje brojnih vodotokova, sve sa ciljem poboljšanja zdravlja stanovništva i okruženja.

Kulturno brendiranje ima za cilj poboljšanje uslova rada malih proizvođača i gazdinstava (potcilj 2.3), dok će dodatni stepen zaštite i kontrole organske proizvodnje doprineti kvalitetnijem korišćenju zemljišta i održivom sistemu proizvodnje (potcilj 2.4). Održivi turizam i lokalna poljoprivreda predstavljaju osnov za kvalitetnije upošljavanje unutar lokalnih kapaciteta, održiv rast i promociju mikropreduzeća (potcilj 8.3), a sam održivi turizam predstavlja jednu od ključnih tačaka održivog ekonomskog rasta (potcilj 8.9). Nova infrastruktura koja povezuje naselja unutar KP Bač, kao i sam KP sa okruženjem, oslanja se delimično i na održive transportne sisteme – javni prevoz, nautički i biciklistički (potcilj 11.2). Predviđene mere zaštite i restrikcije nekontrolisanog širenja podstiču održivu i inkluzivnu urbanizaciju (potcilj 11.3), a uz prateće institucije (muzeji, kulturna društva) podižu stepen zaštite kulturne i prirodne baštine (potcilj 11.4). Organska proizvodnja i definisan tok lokalne proizvodnje i potrošnje, u sadejstvu sa lokalnom privredom i turizmom, dovode do efikasnog korišćenja prirodnih resursa (potcilj 12.2). Novoplanirane kulturne institucije pomažu promociju turizma i otvaraju potencijalna radna mesta za visokokvalifikovane stručnjake (potcilj 12.b). Predložene dodatne mere zaštite prirodnih dobara i EMERALD klasifikacija osiguravaju očuvanje, obnovu i odgovornu eksploataciju šumskih i močvarnih predela i zaštitu od specifičnih invazivnih vrsta (potciljevi 15.1 i 15.8).

Uopšte gledano, planirano unapređenje privrede, „zelenih“ vidova transporta, održivosti rasta, kvaliteta institucija, stepena zaštite i kvaliteta proizvodnje hrane dovešće do znatnog poboljšanja zdravlja i blagostanja građana područja KP Bač i šire okoline.

Sl. 8 Sumarni pregled ispunjenost ciljeva održivog

Na sumarnom pregledu ispunjenosti ciljeva jasno se ističu društveno-ekonomski ciljevi, sa komplementarnim ciljevima unapređenja životne sredine, što i jeste u skladu sa definicijom kulturnog predela.

ZAKLJUČAK

Izložena analiza jasno izdvaja ograničenja i potencijale izabranih prostornih planova, ukazujući na elemente rešenja za koje treba minimizovati konflikte u prostoru. Iako se ekonomski razvoj izdvaja kao prioritet, istraživanje pokazuje da je do ekonomski propulzivnih rešenja moguće doći i na održiv način. U PPG Požarevca evidentan je konstantan sukob ekonomskog i privrednog razvoja TE-KO Kostolac i njegovog okruženja – poljoprivrede i životne sredine, a situacija

integrisano i održivo planiranje i upravljanje ljudskim naseljima u svim zemljama; 11.4 – pojačati napore da se zaštiti i očuva svetska kulturna i prirodna baština; 12.2 – do 2030. postići održivo upravljanje i efikasno korišćenje prirodnih resursa; 12.b – razvijati i primenjivati alate za praćenje uticaja održivog razvoja na održivi turizam koji stvara radna mesta i promoviše lokalnu kulturu i proizvode; 15.1 - do 2020. osigurati očuvanje, obnovu i održivo korišćenje kopnenih i unutrašnjih slatkovodnih ekosistema i njihovog okruženja, posebno šuma, močvarnog zemljišta, planina i isušenog zemljišta, u skladu sa obavezama prema međunarodnim sporazumima; 15.8 - do 2020. uvesti mere kako bi se sprečio ulazak i značajno umanjio uticaj invazivnih stranih vrsta na kopnene i vodne ekosisteme, i kontrolisati ili iskoreniti prioritetne vrste.

Provera mogućnosti primene ciljeva održivog razvoja u planskim rešenjima na primerima prostornog plana grada požarevca i pppn kulturnog predela bač

---

je utoliko gora ako se posmatra stanje namene površina gotovo 10 godina posle usvajanja plana. Ispunjenost odgovarajućih COR je veoma mala i potrebno je u planskim rešenjima iskazati više obzira prema životnoj sredini, poljoprivrednoj delatnosti i zdravlju ljudi. Sa druge strane, u PPPN KP Bač sva planska rešenja direktno su povezana sa konceptima održivog razvoja. Koncipirani spoj razvoja lokalne ekonomije – poljoprivrede i turizma – sa ciljem poboljšanja zdravlja i blagostanja stanovnika otvara potencijal za mnoge razvojne projekte, a istovremeno je usklađen sa ciljevima održivog razvoja UN i Evropskom konvencijom o predelu.

Globalno veoma zastupljena lokalizacija Ciljeva održivog razvoja, kao novog temelja ljudskih aktivnosti i novog okvira za planiranje razvoja teritorije, pronalazi svoj put do različitih nivoa rešenja – od strateških i planskih dokumenata do alokacije pojedinačnih aktivnosti u gradu. Možda je nešto više zastupljen drugi slučaj (u međunarodnim okvirima), pa je istraživanjem u ovom radu, kroz nastavu na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, učinjen pokušaj da se utvrde mogućnosti primene COR u širem, strateškom kontekstu prostornog planiranja. Prikazana analiza PPG Požarevca i PPPN KP Bač ukazuje da je moguće uspostaviti ovu relaciju i da postupak provere mogućnosti primene COR može doprineti većem kvalitetu planskih rešenja i boljoj šansi za njihovu implementaciju.

LITERATURA

Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS). (27. avgust 2018). Kostolčani udišu pepeo, dok EPS niže propuste. Preuzeto 08.06. 2021, sa <https://www.danas.rs/drustvo/kostolcani-udisu-pepeo-dok-eps-nize-propuste/>

Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS). (30. april 2018). U Kostolcu svaki četvrti dan nije za disanje. Preuzeto 04.06.2021, <https://www.danas.rs/drustvo/cins-u-kostolcu-svaki-četvrti-dan-nije-za-disanje/>

Ciuta, I., Gallop, P. & Pehchevski, D. (decembar 2019). Comply or close. Preuzeto 08.06.2021, <https://bankwatch.org/>

COE (2000). Evropska Konvencija o predelu, Serija evropskih ugovora – br. 176, Savet Evrope Preuzeto 02.09. 2021., [Convention européenne du paysage-serbian \(coe.int\)](http://convention.europa.eu/convention/?x=1&y=1&z=1&id=176)

EC (1999) European Spatial Development Perspective, Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union. Preuzeto 27.09.2021., http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/sum_en.pdf

Elektroprivreda Srbije (EPS). Istorija. Preuzeto 25.06.2021, <http://www.eps.rs/cir/kostolac/Pages/Istorija.aspx>

EU (2007) Territorial Agenda of the European Union. Preuzeto 10. 09. 2021., https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/what/territorialcohesion/territorial_agenda_leipzig2007.pdf

EU (2011) Territorial Agenda of the European Union 2020 Towards an Inclusive, Smart and Sustainable Europe of Diverse Regions. Preuzeto 20. 09. 2021., [http://www.mmr.cz/getmedia/fb9825b3-9d22-490d-bcd0-43528e505ea3/Uzemni-agenda-2020-\(EN-verze\)](http://www.mmr.cz/getmedia/fb9825b3-9d22-490d-bcd0-43528e505ea3/Uzemni-agenda-2020-(EN-verze))

Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije (IAUS). (jul 2012). Prostorni plan grada Požarevca. Preuzeto 14. 05. 2020, sa <https://pozarevac.rs/>

Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture (MGSI). (08. april 2015). Planska osnova za PPPR Bač. Preuzeto 18.09.2021, sa <https://www.mgsi.gov.rs/cir/dokumenti/planski-dokumenti>

Mitrović B. (2021). Концепт одрживог локалног развоја јавних служби на територији општине Куршумлија, IZGRADNJA 75 (2021) 5–8, 112–118.

Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI). (april 2021). Emisije sumpor-dioksida iz termoelektrane Kostolac B su gotovo 12 puta veće od dozvoljenih Nacionalnim planom za smanjenje emisija. Preuzeto 25. 05. 2021, sa <https://www.reri.org.rs/>

Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI). (januar 2020). Energetska zajednica pokrenula postupak protiv Srbije jer ne primenjuje Nacionalni plan za smanjenje emisija. Preuzeto 4.06. 2021, sa <https://www.reri.org.rs/>

Savet Evrope - COE (2000). Evropska Konvencija o predelu, Preuzeto sa: [Convention européenne du paysage-serbian \(coe.int\)](http://convention.europa.eu/convention.asp?cis=con&f=94012000)

Smoke P, Wagner F.R., & Nixon H, (2016). Sharing Responsibilities and Resources among Levels of Governments: Localizing the Sustainable Development Goals, UN, Department of Economic and Social Affairs, United Nations, Preuzeto 15. 05. 2021., <https://www.local2030.org/library/353/Sharing-responsibilities-and-resources-among-levels-of-governments-Localizing-the-SDGs.pdf>

UN (2015), Transforming our World, The 2030 Agenda for Sustainable Development, Preuzeto 22.06.2021., <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

UNECE (2008) Spatial Planning. Key Instrument for Development and Effective Governance with Special Reference to Countries in Transition. Preuzeto 02. 08. 2021., http://www.unece.org/fileadmin/DAM/hlm/documents/Publications/spatial_planning.e.pdf

UNESCO (2008). Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention, Preuzeto 17.08.2021., [Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention \(unesco.org\)](http://whc.unesco.org/en/operational-guidelines)

Vasiljević N., Radić B., (2016). Kulturni predeo - od zaštićene vrednosti do planskog koncepta, Glasnik Šumarskog fakulteta 2016, br. 114, str. 257-278, : DOI: 10.2298/GSF1614257V

VVSG (2018), „Integrating the SDGs into your context analysis: how to start?“, Preuzeto 12. 05. 2021., <https://www.local2030.org/library/431/Integrating-the-SDGs-into-policy-planning-context-analysis.pdf>

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

502.1:711(082)

НАУЧНО-стручни скуп са међународним учешћем Планска и нормативна заштита простора и животне средине (11 ; 2021 ; Београд)

Jedanaesti naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem Planska i normativna zaštita prostora i životne sredine, Beograd, oktobar 2021. / organizuju Asocijacija prostornih planera Srbije [i] Univerzitet u Beogradu - Geografski fakultet uz podršku Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja ... [et al.] ; urednici Dejan Filipović, Velimir Šećerov, Dejan S. Đorđević. - Beograd : Asocijacija prostornih planera Srbije : Univerzitet, Geografski fakultet, 2021 (Beograd : Birograf). - 475 str. : ilustr. ; 25 cm

Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad. - Abstracts.

ISBN 978-86-6283-115-6 (GF)

а) Просторно планирање -- Животна средина -- Зборници

COBISS.SR-ID 49078793